

**STUDIA I PRACE WYDZIAŁU NAUK EKONOMICZNYCH
I ZARZĄDZANIA NR 3**

KATARZYNA WŁODARCZYK-ŚPIEWAK
Uniwersytet Szczeciński

**WYPOSAŻENIE W DOBRA TRWAŁE GOSPODARSTW DOMOWYCH
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO**

Wprowadzenie

Działalność gospodarstwa domowego nastawiona jest na zaspokajanie potrzeb konsumpcyjnych poszczególnych osób całego gospodarstwa domowego. Funkcjonowanie gospodarstwa i pełnienie przez nie podstawowej funkcji, jaką jest konsumpcja dóbr i usług, jest związane także ze sferą produkcji w dwojaki sposób. Po pierwsze, gospodarstwo domowe nabywa i konsumuje wytworzone towary i usługi, czyli kończy proces produkcji. Po drugie, dostarcza czynników niezbędnych do wyprodukowania tych dóbr i usług, przede wszystkim w postaci pracy. Dochód otrzymywany za udostępnione czynniki produkcji stanowi przychód gospodarstwa domowego. Równocześnie dochody pieniężne i domowa infrastruktura konsumpcyjna są podstawą ekonomiczną jednostki lub grupy osób powiązanych więzami rodzinnymi lub innego rodzaju w danym gospodarstwie domowym.

Domowa infrastruktura konsumpcyjna to ogół dóbr trwałych gospodarstwa domowego. Stan infrastruktury domowej zależy od wielu zmiennych, zarówno o charakterze ekonomicznym (na przykład takich, jak dochody i ceny), jak i pozaekonomicznym (na przykład liczba osób w rodzinie, dzieci, wiek domowników). O zakupach dóbr trwałych najczęściej jednak decydują dochody i aspiracje członków gospodarstw domowych. Stan posiadania tych dóbr odzwierciedla jednocześnie ich spożycie. Wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania informuje o poziomie i jakości życia. Informacje na temat jakości życia, na przykładzie wyposażenia w dobra trwałe, mogą być pogłębione

przez dane szczegółowe, takie jak rodzaj wyposażenia, wiek, parametry techniczne czy stopień zużycia tych dóbr¹.

Dobra trwałego użytku są przedmiotami konsumpcji o długim okresie i dużej częstotliwości ich używania. Czas ich użytkowania zależy od rodzaju potrzeby, którą zaspokajają, oraz tempa ich zużywania. Stan posiadania tych dóbr jest miernikiem poziomu ich konsumpcji w gospodarstwach domowych².

Obecnie coraz więcej uwagi poświęca się poziomowi i jakości życia społeczeństw, a warunki materialne w istotny sposób kształtują ten poziom. Przyjmując, że infrastruktura konsumpcyjna stanowi ważny element poziomu i jakości życia, celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zmian, jakie zachodziły w wyposażeniu w dobra trwałe gospodarstw domowych. Za obszar badawczy przyjęto województwo zachodniopomorskie, a analizy oparto na danych za lata 2000–2006, udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny³.

Podjęta tematyka pozwoli na ocenę zmian zachodzących w poziomie i stylu życia gospodarstw domowych w regionie, a jednocześnie umożliwi uchwycenie tendencji i opracowanie wstępnych prognoz tych zmian. Przyjmując założenie, że dochody są istotną determinantą zachodzących procesów zmian w wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałe, dodatkowo przedstawiono zmiany w dochodach w wybranym okresie.

1. Jakość życia

W literaturze istnieją różne koncepcje postrzegania jakości życia. Na jakość życia składają się dwa podstawowe komponenty: warunki obiektywne i warunki subiektywne. Pierwsze z nich obejmują warunki ekonomiczne, czas wolny, bezpieczeństwo społeczne, odpowiednie warunki mieszkaniowe, środowisko naturalne, zdrowie, a drugie – samoocenę ogólnych i specyficznych warunków życia

¹ K. Włodarczyk-Śpiewak: *Czynniki determinujące strukturę konsumpcji młodych gospodarstw domowych*. Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2003, s. 54–55.

² J. Kramer: *Konsumpcja w gospodarce rynkowej*. PWE, Warszawa 1997, s. 179.

³ Szczególny charakter województwa podkreśla jego położenie przygraniczne i przynależność do euroregionu Pomerania, a także położenie nadmorskie i wiążące się z tym cechy gospodarki morskiej (przemysł stoczniowy, handel morski, rybołówstwo morskie) oraz turystyczno-wypoczynkowo-leczniczy charakter niektórych gmin. Ponieważ poziom i jakość życia sukcesywnie się poprawiają we współczesnych społeczeństwach, istotna wydaje się obserwacja najnowszych danych z tego zakresu, co z kolei było powodem przyjętego okresu analizy.

ujmowaną w kategoriach szczęścia, zadowolenia, lęku i samotności. Warunki i jakość życia całej zbiorowości można opisać za pomocą wskaźników makroekonomicznych, na przykład PKB czy stopy inflacji, oraz makrospołecznych, do których należą między innymi stopa bezrobocia, liczba lekarzy na 100 mieszkańców, umieralność niemowląt, wskaźnik skolaryzacji, frekwencja w wyborach parlamentarnych. Do oceny jakości życia jednostki stosowane są wskaźniki mikro, które stanowią opinie obywateli.

Jednym z przykładów opisu jakości życia są wzorce opracowane przez zespoły badawcze jakości życia zlokalizowane w Gdyni przy Akademii Morskiej, w Częstochowie przy Wyższej Szkole Zarządzania oraz we Wrocławiu przy Politechnice Wrocławskiej. Ocenie podlegają następujące elementy⁴:

- a) jakość mieszkania, czyli rodzaj mieszkania, odległość od placówek handlowych i przystanku komunikacji publicznej, tereny rekreacyjne w okolicy, powierzchnia mieszkania, jasność pomieszczeń, stopień ucywilizowania mieszkania (Internet, komputer, CO, telewizja, telefon, radio, elektryczność, wodociąg), umeblowanie, warunki zdrowotne mieszkania, warunki relaksu, estetyka wnętrza;
- b) jakość życia rodzinnego – współżycie małżeńskie, posiadanie potomstwa, liczebność rodziny, ocena funkcjonowania rodziny, stan zaspokojenia potrzeb bytowych, dbanie o rozwój duchowy i fizyczny potomstwa, ocena procesu wychowawczego, utrzymywanie tradycji kulturowych rodziny, ocena solidarności rodzinnej;
- c) osobowość człowieka – prezentacja, doświadczenie życiowe, wykształcenie, rzeczowość, obiektywizm, refleks, elokwencja, konsekwencja, takt, morale;
- d) jakość życia psychicznego – pamięć o zaleceniach do utrzymywania zdrowia, dbanie o wszechstronne uzupełnianie wiedzy, poczucie szczęścia, zapobiegliwość, przemyślane działania, wyobraźnia, poczucie bezpieczeństwa, stosunki z ludźmi, racjonalny wypoczynek;
- e) jakość życia somatycznego – racjonalność odżywiania, spożywanie płynów, stałe dolegliwości, długotrwałe choroby, rozkład dnia, ćwiczenia ruchowe, odpoczynek, rozrywka, picie kawy, picie alkoholu, palenie tytoniu, oczyszczanie organizmu, sen;

⁴ R. Kolman: *Jakość życia na co dzień*. OPO, Bydgoszcz 2002.

- f) jakość życia funkcjonalnego – wypełnianie obowiązków, podnoszenie kwalifikacji, korzystanie z Internetu poza pracą, poziom świadomości jakościowej, opieka zdrowotna, zasób umiejętności, utrzymywanie porządku w miejscu pracy, korzystanie z pomocy socjalnej pracodawcy, posiadany telefon, racjonalność gospodarowania czasem;
- g) jakość życia środowiskowego – uczynność wobec ludzi, stosunki z sąsiadami, przyjaźnie, turystyka krajoznawcza, rozrywki i imprezy zbiorowe, fotografowanie, świadomość zagrożeń środowiska, działania na rzecz ochrony środowiska, zwierzęta domowe.

Na podstawie tej klasyfikacji czynników determinujących jakość życia widać, że na szczycie piramidy znajdują się elementy związane z mieszkaniem, w tym także dobra trwałe. Według tej hierarchii, podstawowym dobrem trwałym wydaje się mieszkanie, które zaspokaja pierwszy rząd ludzkich potrzeb, a następnie warunkuje intensywność innych, zwłaszcza związanych z jego wyposażeniem.

Ponadto o jakości życia gospodarstwa domowego w dużym stopniu decyduje jego dobrobyt i dobrostan. Na dobrobyt ekonomiczny gospodarstwa domowego składają się:

- a) przeciętne miesięczne dochody rozporządzalne, takie jak dochody pieniężne i niepieniężne pomniejszone o podatki od dochodów, spadków, darowizn i nieruchomości; ważną rolę odgrywają tutaj także wskaźnik dochodu realnego i wskaźniki przeciętnego wynagrodzenia, emerytury lub renty w ujęciu nominalnym i realnym;
- b) wydatki gospodarstwa domowego na towary i usługi konsumpcyjne;
- c) spożycie podstawowych artykułów żywnościowych;
- d) wyposażenie w dobra trwałe użytku.

W artykule szczególną uwagę zwrócono na wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałe, dlatego w dalszej części przedstawiono zmiany w dochodach gospodarstw domowych, które są istotnym czynnikiem determinującym stopień wyposażenia w infrastrukturę domową.

2. Dochody gospodarstw domowych

Wysokość dochodów wpływa na poziom życia gospodarstwa domowego, kształtuje bowiem wielkość i jakość zakupów konsumpcyjnych, a tym samym wpływa na stopień zaspokojenia potrzeb członków gospodarstwa domowego.

Wiele reakcji zakupowych konsumentów wynikających ze zmian dochodów można bardzo łatwo zauważyć w codziennym życiu. Wzrostowi dochodów z reguły towarzyszą zwiększone zakupy, a spadek posiadanych środków pieniężnych powoduje ograniczenia w zakupach. Sposób i intensywność, w jaki konsumenci reagują na zmiany dochodów i zmieniają swoje zakupy, można określić na podstawie wskaźników elastyczności dochodowej popytu⁵.

W wielu społeczeństwach bardzo intensywne reakcje konsumentów na zmianę dochodów są odnotowywane w przypadku dóbr wyższego rzędu, zwłaszcza towarów trwałego użytku. O wysokości środków przeznaczanych na zakup dóbr trwałych decydują także posiadane oszczędności i zaciągane kredyty. Oszczędności zostały odjęte od funduszu swobodnej decyzji i nie zostały wydane w przeszłości. Bardzo często są one wykorzystywane na zakupy dóbr trwałego użytku lub wyższego rzędu, z którymi wiąże się jednorazowa duża wypłata środków pieniężnych. Kredyty są to nagromadzone środki pieniężne od instytucji finansowych, które pozwalają na wcześniejszą konsumpcję dóbr, jakich gospodarstwa domowe nie mogłyby nabywać ze względu na niski poziom obecnych dochodów. Tutaj także potwierdza się prawidłowość, że z reguły kredyt jest przeznaczany na zakupy dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku.

W gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego, podobnie jak w gospodarstwach domowych Polski, w latach 2000–2006 odnotowywano systematyczny wzrost przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń (porównaj tabelę 1).

Tabela 1

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (zł) w gospodarstwach domowych w Polsce i województwie zachodniopomorskim w latach 2000–2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Polska	1893,74	2045,11	2097,83	2185,02	2273,44	2360,62	2475,88
Województwo zachodniopomorskie	1741,06	1896,67	1911,13	1990,70	2068,66	2141,09	2225,27

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2001. GUS, Warszawa 2001, s. 112; 2002, s. 114; 2003, s. 134; 2004, s. 448; 2005, s. 453; 2006, s. 458; 2007, s. 125.

⁵ Por. K. Włodarczyk-Śpiewak: *Elastyczność popytu i podaży*. W: *Mikroekonomia*. Red. D. Kopycińska. Szczecin 2005, s. 69.

Gospodarstwa domowe z województwa zachodniopomorskiego osiągały niższe średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w porównaniu z danymi ogólnopolskimi. Średnio w latach 2000–2006 było ono niższe o 9,3%. Największą różnicę odnotowano w 2006 roku, wynosiła bowiem 10,0%.

Jak wspomniano, w latach 2000–2006 postępował wzrost przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń. W Polsce w 2006 roku wynagrodzenia wzrosły w porównaniu z 2000 rokiem o 30,7%, a w województwie zachodniopomorskim o 27,8%. Podobnie wyglądają coroczne przyrosty wynagrodzeń. W latach 2000–2001 wynagrodzenia wzrosły o 8% w Polsce i o 8,9% w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego. Różnica między przyrostami wynagrodzeń w gospodarstwach domowych była widoczna, ponieważ przyrost w Polsce wynosił 2,6%, a w województwie zachodniopomorskim – 0,8%. W kolejnych latach wartości przyrostów wynagrodzeń z roku na rok były zbliżone. W latach 2002–2003 przyrost wynagrodzeń w Polsce wynosił 4,1%, a w województwie zachodniopomorskim – 4,2%, w latach 2003–2004 – 4,1% dla Polski i 4,8% dla województwa, w latach 2004–2005 odpowiednio 3,8 i 3,5%, a w latach 2005–2006 4,9 i 3,9%.

Zmiana przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń ma istotny wpływ na kształtowanie się wysokości dochodów rozporządzalnych w gospodarstwie domowym i wydatków.

W tabelach 2 i 3 przedstawiono średnią liczbę osób w gospodarstwie domowym (tabela 2) i dochody rozporządzalne na osobę (tabela 3), które odzwierciedlają możliwości nabywcze gospodarstw domowych⁶.

⁶ Przeciętne miesięczne dochody rozporządzalne to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z różnych źródeł pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika (od dochodów z pracy najemnej i niektórych świadczeń społecznych), a także o podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i rolników indywidualnych. W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi dochody pieniężne i niepieniężne, w tym spożycie naturalne (towary lub usługi konsumpcyjne pobrane na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej) oraz towary i usługi otrzymane bezpłatnie. Dochód rozporządzalny jest przeznaczony na wydatki i przyrost oszczędności. Według GUS, http://www.stat.gov.pl/gus/definicje_PLK_HTML.htm?id=POJ-106.htm, stan na dzień 6.09.2007.

Tabela 2

Przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych w Polsce i województwie zachodniopomorskim w latach 2000–2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Polska	3,16	3,11	3,09	3,07	3,07	3,08	3,05
Województwo zachodniopomorskie	3,09	3,06	3,11	3,06	3,00	2,94	2,90

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2001..., s. 116; 2002, s. 118; 2003, s. 138; 2004, s. 452; 2005, s. 456; 2006, s. 462; 2007, s. 466.

Tabela 3

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych w Polsce i województwie zachodniopomorskim w latach 2000–2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Polska	610,51	644,48	664,21	680,50	735,40	761,46	834,68
Województwo zachodniopomorskie	603,37	643,34	655,19	670,67	762,04	762,54	834,75

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2001..., s. 117; 2002, s. 119; 2003, s. 139; 2004, s. 453; 2005, s. 459; 2006, s. 463; 2007, s. 467.

Przeciętne miesięczne dochody rozporządzalne przypadające na osobę (przedstawione w tabeli 3) w gospodarstwach domowych w Polsce i w województwie zachodniopomorskim potwierdzają wnioski z tabeli 1. Zarówno w gospodarstwach domowych w Polsce, jak i województwie zachodniopomorskim systematycznie odnotowywano wzrost dochodów rozporządzalnych. W Polsce w latach 2000–2006 dochody rozporządzalne wzrosły o 36,7%, a w województwie zachodniopomorskim – o 38,3%. Największy wzrost dochodów, biorąc pod uwagę dane liczone dla ogółu gospodarstw domowych w Polsce, odnotowano w 2006 roku w porównaniu z 2005 rokiem, bowiem wynosił on 9,6%. Dla województwa zachodniopomorskiego największy wzrost w dochodach nastąpił w 2004 roku w porównaniu z 2003 rokiem, bo aż o 13,6%. Średni roczny przyrost dochodów rozporządzalnych przypadających na osobę w gospodarstwie domowym był bardzo zbliżony w Polsce i województwie zachodniopomorskim i wynosił odpowiednio 7,1 i 7,2%.

Gospodarstwa domowe z województwa zachodniopomorskiego osiągały niższe przeciętne miesięczne dochody rozporządzalne na osobę w porównaniu z danymi ogólnopolskimi w latach 2000–2003, w latach 2004 i 2005 zanotowano wyższe przeciętne miesięczne dochody rozporządzalne w województwie zachodniopomorskim w porównaniu dochodami liczonymi dla ogółu polskich gospodarstw domowych, a w 2006 roku wartości te były prawie jednakowe. W latach 2000–2003 przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego średnio był niższy o 1,1%, a w latach 2004–2005 wyższy o 1,9% w porównaniu z danymi ogólnopolskimi. Widać zatem, że mimo różnic w wynagrodzeniach w województwie zachodniopomorskim i w Polsce, rozporządzalne miesięczne dochody były bardzo zbliżone, dlatego nie powinny być widoczne różnice w wyposażeniu gospodarstw domowych. Ponadto przeciętne miesięczne dochody rozporządzalne w istotny sposób kształtują miesięczne wydatki (tabela 4) i rzutują na wyposażenie gospodarstw w dobra trwałe.

Tabela 4

Przeciętne miesięczne wydatki na osobę (zł) w gospodarstwach domowych w Polsce i województwie zachodniopomorskim w latach 2000–2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Polska	599,49	609,72	624,99	643,84	677,81	690,30	744,81
Województwo zachodniopomorskie	605,21	606,31	637,65	654,69	693,03	672,36	758,17

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2001..., s. 118; 2002, s. 120; 2003, s. 140; 2004, s. 454; 2005, s. 460; 2006, s. 464; 2007, s. 468.

Na podstawie tabeli 4 można stwierdzić, że gospodarstwa domowe województwa zachodniopomorskiego mają bardzo zbliżone wartości wydatków przypadających miesięcznie na osobę do wartości ogólnopolskich. W latach 2000–2006 wzrastały wydatki zarówno w Polsce jak i województwie: w Polsce w ciągu 7 lat wzrosły o 24,2%, a w województwie zachodniopomorskim – o 25,3%. Średni roczny przyrost przeciętnych miesięcznych wydatków na osobę w polskich gospodarstwach domowych w badanym okresie wynosił 4,1%, a w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego – 4,2%. Należy także zauważyć, że w 2005 roku w porównaniu z 2004 rokiem nastąpił spadek prze-

ciężnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego.

Porównując przeciętne miesięczne wydatki przypadające na osobę w gospodarstwach domowych w Polsce i województwie zachodniopomorskim, istotne wydaje się odnotowanie faktu, że w badanym okresie tylko w latach 2001 i 2005 wydatki te w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego były niższe w porównaniu z danymi ogólnopolskimi, a w pozostałych latach – wyższe.

Biorąc pod uwagę dane w tabelach 1, 3, 4, można zauważyć, że poziom dochodów rozporządzalnych i wydatków jest podobny w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego i liczonych dla ogółu polskich gospodarstw domowych. Ponadto zarówno dochody, jak i wydatki są istotnymi determinantami kształtowania się poziomu wyposażenia gospodarstw w dobra trwałe. Dochody pozwalają bowiem gospodarstwom domowym na ustalenie progu wydatków na niezbędną infrastrukturę, a z kolei miesięczne wydatki na dobra podstawowe umożliwiają określenie funduszu swobodnych decyzji. Fundusz, który powstaje po zaspokojeniu potrzeb biologicznych i uiszczeniu wszelkich opłat, pozwala na zaspokajanie potrzeb wyższego rzędu. Jest to pewnego rodzaju nadwyżka dochodów gospodarstwa domowego, którą może ono przeznaczyć na niedostępne dla niego wcześniej zakupy, na przykład na dobra trwałego użytku.

3. Wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałe

Wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania informuje o poziomie i jakości życia. Postępujący proces innowacji technicznych i technologicznych, nowe odkrycia w dziedzinie techniki, ochrona zasobów środowiska naturalnego, globalizacja, naśladownictwo kultur, postęp cywilizacyjny, konsumpcyjny styl życia i wiele innych, wzajemnie przenikających się i równocześnie zachodzących procesów wpływają na zmiany infrastruktury gospodarstw domowych i przez to ich wyposażenie w dobra trwałego użytku podlega nieustannym zmianom. Procesom tym z reguły towarzyszy nowa, lepsza jakość tych produktów. Upowszechniające się style życia powodują, że gospodarstwa domowe dążą do zmian w wyposażeniu swoich domów, zarówno przez wymianę posiadanego sprzętu na nowy, jak i zakup zupełnie nowych, nieznanych dotąd produktów.

W ostatnich latach upowszechniają się dobra, które kiedyś świadczyły o wyższym statusie materialnym, a dziś są popularnym sprzętem domowym. Pewne dobra tak bardzo „wrosły” w funkcjonowanie gospodarstwa domowego, że nawet nie zauważa się ich istnienia. Ponadto pojawiają się nowe dobra, które ułatwiają funkcjonowanie gospodarstwa domowego.

W tabeli 5 przedstawiono zmiany w wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałe w latach 2000–2006; jest to odsetek ogółu gospodarstw domowych (polskich i z województwa zachodniopomorskiego), który ma wybrane dobra trwałe⁷.

Tabela 5

Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrane dobra trwałego użytku w Polsce i województwie zachodniopomorskim (%) w latach 2000–2006

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1	2	3	4	5	6	7	8
Chłodziarka							
Polska	97,3	97,8	98,0	97,8	97,7	97,3	bd
Województwo zachodniopomorskie	96,4	96,4	97,7	97,7	97,5	97,1	bd
Zamrażarka							
Polska	40,0	38,1	36,4	bd	bd	bd	bd
Województwo zachodniopomorskie	48,3	47,2	48,5	bd	bd	bd	bd
Pralka							
Polska	70,9	73,8	75,5	77,1	77,3	79,8	82,8
Województwo zachodniopomorskie	76,7	75,6	80,4	81,6	83,1	85,2	88,9
Samochód osobowy							
Polska	47,2	47,5	47,5	48,9	46,0	47,4	49,5
Województwo zachodniopomorskie	41,1	40,6	41,6	40,6	38,9	39,6	43,6
Radio							
Polska	58,1	56,4	53,3	bd	bd	bd	bd
Województwo zachodniopomorskie	46,8	47,4	41,3	bd	bd	bd	bd

⁷ Aby przedstawić wyposażenie w dobra trwałe gospodarstw domowych województwa zachodniopomorskiego w opracowaniu wykorzystano z Rocznika statystycznego województw (lata 2000–2006) i analizie poddano wszystkie dobra trwałe, na których temat zamieszczono informacje w tych opracowaniach GUS. Należy dodać, że w rocznikach statystycznych GUS są publikowane dane na temat wyposażenia ogółu polskich gospodarstw domowych także w inne dobra.

1	2	3	4	5	6	7	8
Wieża hi-fi							
Polska	34,5	38,7	41,5	44,9	42,3	43,8	44,1
Województwo zachodniopomorskie	41,4	44,3	47,5	50,0	46,0	45,9	47,6
Telewizor							
Polska	96,0	96,5	97,0	97,2	97,6	98,2	bd
Województwo zachodniopomorskie	98,0	97,6	98,3	98,2	98,3	99,0	bd
Magnetowid							
Polska	53,6	54,3	53,5	53,1	47,6	46,7	31,4 (DVD)
Województwo zachodniopomorskie	60,6	58,5	55,6	57,9	50,4	49,8	31,6 (DVD)
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej							
Polska	48,1	49,8	48,9	49,7	48,9	48,2	48,9
Województwo zachodniopomorskie	60,6	62,5	64,0	65,4	67,4	62,7	62,1
Komputer							
Polska	14,3	18,4	22,8	29,0	32,9	38,6	43,7
Województwo zachodniopomorskie	15,1	18,4	23,5	27,9	32,0	37,2	42,7
Zmywarka							
Polska	bd	bd	bd	3,4	4,0	4,9	6,2
Województwo zachodniopomorskie	bd	bd	bd	2,9	3,7	5,7	7,7
Kuchenka mikrofalowa							
Polska	bd	bd	bd	26,6	28,6	33,3	38,0
Województwo zachodniopomorskie	bd	bd	bd	29,1	30,2	37,2	43,0
Telefon komórkowy							
Polska	bd	bd	bd	47,2	54,0	65,2	73,1
Województwo zachodniopomorskie	bd	bd	bd	49,0	57,5	66,2	74,4

Źródło: Rocznik statystyczny województw 2001..., s. 121; 2002, s. 123; 2003, s. 143; 2004, s. 457; 2005, s. 467; 2006, s. 467; 2007, s. 471.

Na podstawie danych zawartych w tabeli 5 można stwierdzić, że do podstawowych i popularnych dóbr należą chłodziarki, pralki i telewizory. Najpopularniejszym dobrem jest telewizor – w 2000 roku miało go w Polsce 96% gospodarstw domowych, a w 2005 roku – 98,2%. W województwie zachodniopomorskim odnotowano wyższe wskaźniki posiadania telewizorów przez gospodarstwa domowe w porównaniu z danymi ogólnopolskimi. W roku 2000 telewizor miało 98% gospodarstw, a w 2005 roku – 99%. Chłodziarkę miało ponad 95% gospodarstw domowych (zarówno polskich, jak i pochodzących z województwa

zachodniopomorskiego). W latach 2000–2005 odsetek gospodarstw domowych posiadających chłodziarki w Polsce ulegał niewielkim wahaniom. Nieznacznie wzrósł w gospodarstwach domowych pochodzących z województwa zachodniopomorskiego i był niewiele niższy od danych ogólnopolskich. W przypadku trzeciego popularnego dobra – pralki – wskaźniki są niższe. Od roku 2000 o ponad 10% wzrosła liczba gospodarstw domowych posiadających pralki zarówno w Polsce jak i województwie zachodniopomorskim. Odsetek ten był jednak wyższy w województwie zachodniopomorskim niż w Polsce. W roku 2000 pralkę miało prawie 77% gospodarstw domowych z województwa zachodniopomorskiego, a w Polsce o prawie 6% mniej. W roku 2006 różnica ta utrzymała się na korzyść województwa zachodniopomorskiego (6,1%).

W badanym okresie Główny Urząd Statystyczny zaprzestał badań nad posiadaniem dóbr, które stawały się coraz mniej popularne w gospodarstwach domowych. Chodzi tu między innymi o zamrażarki i radia. Wyeliminowanie radia z badań wynika z tego, że w gospodarstwach domowych coraz popularniejsze są zakupy całych zestawów hi-fi, które łączą wiele funkcji (np. radia, magnetofonu, CD playera). Odsetek gospodarstw domowych, które mają wieżę hi-fi, wzrósł w Polsce w latach 2000–2006 o prawie 10%, a w województwie zachodniopomorskim – o 6,2%. Zakupom sprzętu hi-fi często towarzyszyły zakupy urządzeń do odbioru telewizji satelitarnej. Na podstawie tabeli 5 można stwierdzić, że odsetek gospodarstw domowych, w których jest urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej, nie ulegał istotnym zmianom w latach 2000–2006, zarówno w polskich gospodarstwach domowych, jak i pochodzących z województwa zachodniopomorskiego. W gospodarstwach domowych z województwa zachodniopomorskiego jest on jednak zdecydowanie wyższy w porównaniu z ogółem polskich gospodarstw domowych (o 12,5% w 2000 roku i 13,5% w 2006 roku).

Zainteresowanie sprzętem elektronicznym wynika z faktu, że obecnie ogromne znaczenie odgrywa informacja. Ponadto na uwagę zasługują zakupy komputerów i telefonów komórkowych. Dane w tabeli 5 świadczą o tym, że odsetek gospodarstw domowych posiadających komputery wzrósł około trzykrotnie w ciągu siedmiu lat, zarówno w Polsce jak i województwie zachodniopomorskim, a odsetek gospodarstw domowych posiadających komputer był porównywalny dla Polski i województwa zachodniopomorskiego. Ważną rolę łączności i informacji potwierdza również rosnąca liczba użytkowników telefonów komórkowych. Od roku 2003 Główny Urząd Statystyczny prowadzi regularne badania dotyczące tego dobra. W ciągu trzech lat (2003–2006) liczba

gospodarstw domowych posiadających telefon komórkowy wzrosła w Polsce o 25,9%, a w województwie zachodniopomorskim – o 25,4 %.

Nowymi dobrami, które od niedawna zaczęły pojawiać się w statystykach Głównego Urzędu Statystycznego, są także zmywarki i mikrofalówki. Z tych dwóch dóbr zdecydowanie popularniejsza była kuchenka mikrofalowa. Odsetek jej posiadaczy regularnie rósł i był wyższy w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego niż w ogólnopolskich gospodarstwach domowych. Na razie jeszcze niewiele gospodarstw domowych użytkuje zmywarki. Obserwując jednak zmianę stylu życia w polskim społeczeństwie, dobro to na pewno zyska na popularności.

W określaniu współczesnego poziomu życia gospodarstw domowych ważną rolę odgrywa posiadanie samochodu. Według danych zawartych w tabeli 5, od 2000 roku odsetek gospodarstw domowych posiadających auto jest stosunkowo stały.

Oceniając wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałe, można wyróżnić⁸:

- a) dobra standardowe, które są w zasadzie dostępne każdemu gospodarstwu domowemu w razie potrzeby; ma je ponad połowa badanych z grupy;
- b) dobra o wyższym standardzie, które ma 10–50% gospodarstw;
- c) dobra luksusowe, występujące u mniej niż 10% gospodarstw.

W tabeli 6 przedstawiono podział dóbr trwałych w gospodarstwach domowych według powyższego schematu.

Jak widać, w ciągu siedmiu omawianych lat nie nastąpiły znaczne zmiany w wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałe. Powyższe informacje wskazują tylko na ilościowy stan posiadania, lecz nie odzwierciedlają jednak takich elementów, jak stopień zużycia dóbr trwałych, nowoczesność, rok produkcji, marka dobra, gwarancje, serwisy itp. Część z tych dóbr może mieć znaczenie prestiżowe dla członków gospodarstwa domowego, a inne mogą być oznakami zamożności tego gospodarstwa lub luksusu. Sam stan posiadania dóbr trwałych przez gospodarstwo domowe nie jest zatem dobrym miernikiem poziomu życia. Ważnym aspektem wydaje się uzyskanie opinii członków gospodarstw domowych na temat zaspokojenia potrzeb przez te dobra czy określenia ich dążeń do zmiany lub uzupełnienia stanu posiadania tych dóbr.

⁸ J. Kramer: *Konsumpcja. Prawidłowości, struktura, przyszłość*. PWE, Warszawa 1993, s. 161, 164.

Tabela 6

Zmiany w rodzajach dóbr trwałych w gospodarstwach domowych
w Polsce i województwie zachodniopomorskim w roku 2000
i w latach 2005–2006

Wyszczególnienie	2000 rok		Lata 2005–2006	
	Województwo zachodniopomorskie	Polska	Województwo zachodniopomorskie	Polska
Dobra standardowe	- chłodziarka - pralka - telewizor - magnetowid - telewizja staelitarna	- chłodziarka - pralka - radio - telewizor - magnetowid	- chłodziarka - pralka - telewizor - telewizja staelitarna - telefon komórkowy	- chłodziarka - pralka - telewizor - telefon komórkowy
Dobra o wyższym standardzie	- zamrażarka - samochód - radio - wieża hi-fi - komputer	- zamrażarka - samochód - wieża hi-fi - telewizja satelitarna - komputer	- samochód - wieża hi-fi - magnetowid - komputer - mikrofalówka	- samochód - wieża hi-fi - magnetowid - telewizja satelitarna - komputer - mikrofalówka
Dobra luksusowe	–	–	- zmywarka	- zmywarka

Źródło: opracowanie własne na podstawie J. Kramer: *op.cit.*, s. 161, 164.

Podsumowanie

Na podstawie powyższej analizy widać, iż nie ma dysproporcji między wyposażeniem ogółu polskich gospodarstw domowych w dobra a podobnymi wskaźnikami liczonymi tylko dla województwa zachodniopomorskiego. Pewne dobra upowszechniają się w wyniku postępu technologicznego, inne z tej samej przyczyny przestają mieć znaczenie w funkcjonowaniu gospodarstwa domowego.

Dobra trwałe wybrane do analizy nie wskazują jednak na żadne konkretne kierunki dążeń gospodarstw domowych w zakresie zmiany wyposażenia. Być może wynika to z faktu, że analizie poddano ograniczoną liczbę dóbr trwałych. Przyczyną braku widocznych tendencji może być też zbyt krótki okres analizy. Odstępstwem od tego jest posiadanie komputerów przez gospodarstwa domowe, ponieważ zanotowano wyraźny wzrost ilości gospodarstw domowych posiadają-

cych to dobro. Komputeryzację życia społecznego doceniły też instytucje naukowo-badawcze, ponieważ podjęto coraz więcej badań na ten temat. Między innymi Główny Urząd Statystyczny rozszerzył badania i oprócz odsetka gospodarstw domowych posiadających komputer dostarcza dane o dostępności i korzystaniu z Internetu w gospodarstwach domowych. Podobne badania prowadzi także Centrum Badań Opinii Publicznej.

Kolejny wniosek to zacieranie się różnicy między dobrami podstawowymi a dobrami o podwyższonym standardzie, ponieważ coraz trudniej jest ustalić, które z dóbr należą do standardowych, a które do luksusowych. Odsetek gospodarstw domowych posiadający dobro nie jest wystarczającą informacją o tym, z jakim dobrem mamy do czynienia. W wielu przypadkach o charakterze dobra niewątpliwie decydowałyby dochody i subiektywne opinie członków gospodarstwa domowego.

Na podstawie danych zawartych w artykule można się pokusić o kolejny wniosek: odsetek gospodarstw domowych posiadających popularne dobra trwałe, takie jak pralki, chłodziarki czy telewizory, nie uległ obniżeniu, natomiast można przypuszczać, że większą dynamikę zmian będą się charakteryzowały dobra nowe technologicznie.

Dla przyszłych badań nad wyposażeniem gospodarstw domowych w dobra trwałe w kontekście oceny jakości życia ważne jest określenie wieku posiadanego sprzętu trwałego i marki towarów, gdyż te dwa czynniki w dużym stopniu wpływają na zadowolenie korzystających.

HOUSEHOLDS FURNISHED WITH DURABLE GOODS IN WEST POMERANIA PROVINCE

Summary

Furnished with durable goods are very important in functioning of households. Home goods show the level of life and quality of life in households. The final decisions about furnished with durable goods made in households depend on various factors which allow to determine the quantitative and qualitative changes in the structure of this goods. The most important factors are incomes, savings and credits in households and prices of goods.

This article describes the structure of furnished with durable goods in West Pomerania Province and in Poland as well. The main object of this article is show changes in structure of furnished with durable goods in households in the period 2000–2005 and comparison furnished with durable goods of households from West Pomerania and Poland.

Translated by Katarzyna-Włodarczyk Śpiewak